

Handläggare
Tove Liljas
UtredningsenhetenDiarienummer
2017VALN/0009

Valnämnden

Tillgängliga och neutrala röstmottagningsställen

Förslag till beslut

1. Valnämnden godkänner rapporten Översyn av tillgänglighet på röstmottagningsställen.
2. Valnämnden uppdrar till förvaltningen att undersöka alternativa lokaler för röstmottagning på Sandhamn och Runmarö.
3. Valnämnden beslutar att församlingshem kan användas som vallokal där bättre alternativ utifrån krav på lokalisering, tillgänglighet och neutralitet saknas.
4. Valnämnden uppdrar till förvaltningen att vid nästa sammanträde ge förslag på vilka vallokaler samt vilka förtidsröstningslokaler som ska användas vid valen 2018.

Beslutsnivå

Valnämnden

Sammanfattning

Förvaltningen har genomfört en översyn av tänkbara val- och förtidsröstningslokaler till val till riksdag, kommun- och landstingsfullmäktige år 2018 och val till Europaparlamentet år 2019. Totalt har 24 lokaler har undersökts utifrån vallagens krav på framför allt tillgänglighet. Översynen av tillgänglighet redovisas i rapporten *Översyn av tillgänglighet på röstmottagningsställen*. Rapporten föreslås godkännas av valnämnden.

Översynen av tillgänglighet visar att tre av de röstmottagningsställen som användes vid valet 2014 inte är optimala att använda vid kommande val ur ett tillgänglighetsperspektiv. Två förtidsröstningslokaler (Runmarö och Sandhamn) bedöms inte vara lämpliga och en vallokal, Brunns skolas matsal, bedöms inte vara optimal. Vidare har två tidigare använda lokaler anknäpning till en viss religiös sammanslutning vilket en vallokal enligt vallagen inte bör ha.

Förvaltningen föreslår att valnämnden ger i uppdrag att undersöka alternativa lokaler för röstmottagning på Sandhamn och Runmarö samt att vid nästa sammanträde ge förslag på vilka vallokaler samt vilka förtidsröstningslokaler som ska användas vid valen 2018.

Vidare föreslås valnämnden besluta att församlingshem kan användas som vallokal där bättre alternativ utifrån krav på lokalisering, tillgänglighet och neutralitet saknas.

Bakgrund

Den 1 januari 2015 trädde ett antal författningsändringar i kraft som påverkar hur val till riksdag, kommun- och landstingsfullmäktige ska genomföras. Flera av nyheterna i vallagen gäller röstmottagningsställen och hur dessa utformas. Med röstmottagningsställe innefattas här både de lokaler som används för förtidsröstning (röstningslokaler) och de lokaler som används på valdagen (vallokaler).

Diarienummer
2017VALN/0009

I enlighet med vallagen ska varje kommun se till att det finns lämpliga lokaler som kan användas som vallokaler och röstningslokaler, och som i fråga om lokalisering, tillgänglighet och öppethållande ger väljarna goda möjligheter att rösta (kap 4. 20§, 22§)

Alla lokaler som används till röstmottagning ska vara tillgängliga för personer med funktionsnedsättning. Om ett röstmottagningsställe under någon tid när röstmottagning sker inte är tillgänglig för väljare med funktionsnedsättning, får röstmottagarna ta emot dessa väljares valkuvert utanför röstmottagningsstället, om det kan ske under betryggande former (8 kap. 7a§). Ett röstmottagningsställe ska även vara tydligt avgränsad och även i övrigt lämpad för ändamålet så att väljare inte hindras eller störs under röstning (kap 4. 20§, 22§).

Röstmottagningsställena ska inte ha anknytning till en viss politisk sammanslutning och den bör inte ha sådan anknytning till en viss religiös sammanslutning eller till ett visst företag som kan påverka väljaren i samband röstningen. (kap 4. 20§, 22§)

I syfte att säkerställa tillgång till lämpliga och tillgängliga röstmottagningslokaler vid valen 2018 och 2019 har förvaltningen under sommar/höst 2017 genomfört en översyn av tänkbara val- och förtidsröstningslokaler. Alla lokaler som användes vid valen 2014, förutom Ekedalskolan, har undersökts. Även tre nya lokaler har identifierats och undersökts. 24 lokaler har ingått i översynen. Genom platsbesök har tillgänglighet och möblerings- och avgränsningsmöjligheter utretts. Resultatet gällande tillgänglighet redovisas i bilagd rapport *Översyn av tillgänglighet på röstmottagningsställena*.

Arbetet med översynen av lokalernas tillgänglighet presenterades för rådet för funktionshinderfrågor i september 2017. Vid tidpunkten för redovisningen hade förvaltningen besökt nio av de totalt 24 lokaler som redovisas i denna tjänsteskrivelse tillsammans med bilagd rapport. Minnesanteckningar från rådets sammanträde ligger bilagda.

Kommunfullmäktig beslutade i oktober 2017 att Värmdö kommun vid valet 2018 ska bestå av 25 valdistrikt. Detta är en ökning med tre distrikt från valet 2014. Delningen av distrikt kan härledas till en prognostiserad befolkningstillväxt i framför allt Gustavsberg. Inför valet 2018 tillkommer ett distrikt på Värmdölandet och två distrikt i Gustavsberg. Länsstyrelsen fastställer valdistrikten senast den 1 december 2017. Fler distrikt innebär att behovet av lokaler ökar. Antalet nya lokaler som behövs beror delvis på var de är lokaliserade samt hur många och stora distrikt lokalen kan ta.

Översynen av lokalerna ska ligga grund till förslag om vilka lokaler som ska användas vid valet 2018 och 2019. Beslut om vallokaler och röstningslokaler tas av valnämnden i början av 2018.

Ärendebeskrivning

Översyn av lokaler inför valen 2018 och 2019

Förvaltningen har genomfört en översyn av tänkbara val- och förtidsröstningslokaler inför kommande val, sammanlagt 24 stycken lokaler. Alla lokaler som användes vid senaste valet, förutom Ekedalskolan, har undersökts. Även tre nya lokaler har identifierats och undersökts. Lokalerna som ingått i översynen är:

Tidigare använda vallokaler:

Diarienummer
2017VALN/0009

- Ösbyskolan – Arkaden
- Brunn skola – matsalen
- Djurö skola – matsalen
- Munkmoraskolan – matsalen
- Viks skola – matsalen
- Stavsnäs Bygdegård
- Musikens hus
- Folkets hus/Gustavsbergs teater
- Värmdö Bygdegård
- Sockenstugan vid Värmdö kyrka
- Ingaröhemmet Pilhamn

Tidigare använda förtidsröstningslokaler:

- Kommunhuset Skogsbo – reception
- Runda huset – huvudbiblioteket
- Biblioteket Brunn skola
- Biblioteket Hemmstaskolan
- Biblioteket Djurö skola
- Nämndö Hembygdegård
- Ahlsviks bygdegård, Svartö
- Runmarö skola – matsalen
- Möja skola – idrottshallen
- Sandhamns förskola - gympasal

Potentiella nya vallokaler:

- Församlingshem Gustavsbergs kyrka
- Skeppet – idrottshall
- Gurraberg

Tillgänglighet på röstmottagningsställen

Bilagd rapport redogör för brister i tillgänglighet hos potentiella röstmottagningsställen, gör en bedömning om och hur dessa brister kan/bör åtgärdas samt bedömer huruvida lokalen ur ett tillgänglighetsperspektiv kan användas vid kommande val. De 24 lokalerna som redovisas i rapporten har undersökts efter Checklista för tillgängliga lokaler som tagits fram av Myndigheten för handikappolitisk samordning (Handisam). Utifrån checklistans kriterier bedöms 21 av 24 undersökta lokaler som oproblematiska att använda vid kommande val om vissa tillgänglighetshinder avhjälpas.

En vallokal, Brunns skolas matsal, uppvisar ett antal tillgänglighetshinder kopplat till entrén som sammantaget bedöms som orimliga att åtgärda. Om lokalen ska användas kommer väljare med funktionsnedsättning att bli hänvisade till en entré på baksidan av huset. Detta är inte förenligt med en av Handisams utgångspunkter för vallokaler, att alla väljare ska kunna komma in i lokalen genom samma entré.

Diarienummer
2017VALN/0009

Två förtidsröstningslokaler, Runmarö skolas matsal och Sandhamns gympasal, uppvisar även dem tillgänglighetshinder som bedöms som orimliga att avhjälpa. Alternativa lokaler bör eftersökas.

Näst intill alla av de övriga undersökta lokalerna uppvisar brister i tillgängligheten. De flesta brister bedöms som rimliga att åtgärda. Vissa uppvisade hinder behöver åtgärdas i god tid innan röstning medan andra kan åtgärdas i direkt anslutning till att röstning ska hållas.

Hinder som behöver åtgärdas i god tid inför valet är; för höga trösklar (11 lokaler) och omärkta trappor (två lokaler). Hinder som kan lösas genom insatser/åtgärder i anslutning till röstningen är bland annat avsaknad av p-plats för funktionsnedsatta (17 lokaler), avsaknad av automatiska dörröppnare (17 lokaler) samt askkoppar nära entrén (två lokaler). Vidare bör kommunen informera väljarna om att toalett anpassad för eldriven rullstol saknas i 11 av lokalerna. Vidare finns ett antal hinder som på valdagen kan lösas genom god planering och möblering.

Neutrala lokaler

Av de 24 lokaler som undersökts är 21 att betrakta som neutrala i den bemärkelsen att de inte kan anses ha någon anknytning till en viss politisk sammanslutning eller till en viss religiös sammanslutning eller till ett visst företag. I dessa ingår lokaler med verksamheter som drivs i kommunal regi (skolor, bibliotek, ungdomsgård mm), publika kulturinrättningar samt bygdegårdar som drivs av ideella föreningar.

Tre av lokalerna som undersökts har anknytning till Svenska kyrkans verksamhet. Två av dessa; sockenstugan vid Värmdö kyrka samt Ingaröhemmet Pilhamn (Ingarö kyrkas församlingshem) användes som vallokal vid valet 2014. Kyrkornas församlingshem används som samlingslokal i samband med bland annat dop och begravningar. I samband med val har dock ingen annan verksamhet pågått i de två lokalerna i fråga. Gustavsbergs kyrkas församlingshem har inte tidigare använts vid val.

Bedömning

I enlighet med vallagen ska varje kommun se till att det finns lämpliga lokaler som kan användas som vallokaler och röstningslokaler, och som i fråga om lokalisering, tillgänglighet och öppethållande ger väljarna goda möjligheter att rösta. Alla röstningslokaler som används ska vara tillgängliga samt neutrala enligt vallagens definition.

Förvaltningens översyn visar att lokalerna på Runmarö, Sandhamn och i Brunn skola inte är optimala att använda vid kommande val ur ett tillgänglighetsperspektiv.

Förtidsröstningslokalerna på Runmarö och Sandhamn nyttjades för röstmottagning i mycket begränsad utsträckning vid valet 2014. De åtgärder som krävs för att tillgängliggöra dessa bedöms orimliga utifrån praktiska och ekonomiska hänseenden. Förvaltningen bedömer att dessa två lokaler inte bör användas för röstmottagning vid kommande val och föreslår att valnämnden ger i uppdrag åt förvaltningen att undersöka alternativa lokaler för röstmottagning på Sandhamn och Runmarö.

En tidigare använd vallokal, Brunnss skolas matsal, är heller inte optimal ur ett tillgänglighetsperspektiv. Omfattningen åtgärder som krävs för att huvudentrén till matsalen

Diarienummer
2017VALN/0009

ska göras tillgänglig bedöms som orimlig. Det finns dock möjlighet för väljare med funktionsnedsättning att ta sig in till vallokalen genom en anpassad entré på baksidan av huset. Att använda lokalen utan att tillgängliggöra entrén går emot Myndigheten för handikappanpassad samordnings riktlinjer för tillgängliga vallokaler. Enligt myndigheten ska alla väljare kunna ta sig in genom samma entré. Förvaltningen bedömer att lokalen bör bytas ut om ett lämpligt alternativ kan lokaliseras.

I enlighet med vallagen ska röstmottagningsställen inte ha anknytning till en viss politisk sammanslutning och den bör inte ha sådan anknytning till en viss religiös sammanslutning eller till ett visst företag som kan påverka väljaren i samband röstningen. Två tidigare använda lokaler har anknytning till en viss religiös sammanslutning. När röstning hållits i lokalerna i fråga har dock ingen annan verksamhet pågått samtidigt. Förvaltningen bedömer att lokalerna heller inte är utformade/inredda på ett sätt som kan tänkas påverka väljaren i samband med röstning. Lokalerna bedöms som möjliga att använda vid kommande val om lämpligare alternativ ej kan lokaliseras.

Valnämnden föreslås besluta att församlingshem kan användas som vallokal där bättre alternativ utifrån krav på lokalisering, tillgänglighet och neutralitet saknas.

Valnämnden föreslås ge förvaltningen i uppdrag att vid nästa sammanträde ge förslag på vilka vallokaler samt vilka förtidsröstningslokaler som ska användas vid valen 2018.

Fortsatt arbete

Arbetet med att identifiera lämpliga röstmottagningslokaler vill valet 2018 fortgår på valkansliet. Förvaltningen planerar att förslå lokaler till valet 2018 för valnämnden vid nästa sammanträde. De lokaler som ska användas ska följa vallagens bestämmelser om neutralitet, tillgänglighet och lokalisering.

Identifierade tillgänglighetshinder bör åtgärdas i de lokaler som nämnden beslutar ska användas. Åtgärder i den fasta inredningen bör åtgärdas senast tidig höst 2018. Valkansliet planerar informera väljare om eventuella kvarvarande brister i lokalerna inför valet genom kommunen hemsida.

Tillgänglighet i röstmottagningslokaler kommer att ingå som en del av den obligatoriska utbildning röstmottagare genomgår. Röstmottagare i distrikten kommer att instrueras och informeras om deras lokals specifika hinder och hur dessa ska avhjälpas inför röstningen.

Ekonomiska konsekvenser

Redovisade tillgänglighetsanpassningar innebär kostnader som i dagsläget inte utretts närmare. Inför att beslut om vallokaler tas av valnämnden i början av 2018 kommer kostnaderna att utredas.

Konsekvenser för miljön

Förslag till beslut har inga direkta konsekvenser för miljön.

Konsekvenser för medborgarna

Förslags till beslut innebär att tillgängligheten att rösta ökar för kommunens röstberättigade.

Diarienummer
2017VALN/0009

Konsekvenser för barn

Förslag till beslut har inga direkta konsekvenser för barn.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av kansli- och utredningsavdelningen.

Handlingar i ärendet

Nr	Handling	Bilaggs/Bilaggs ej
1	Rapport – Översyn av tillgänglighet på röstmottagningsställen	Bilaggs
2	Checklista tillgängliga vallokaler- Myndigheten för handikappolitisk samordning	Bilaggs
3	Minnesanteckningar 2017-09-26 Rådet för funktionshinderfrågor (ojusterat)	Bilaggs

Frida Nilsson
Sektorschef administration

Annica Lempke
Kanslichef